

Editorial

I ara toca a les comarques de la plana occidental catalana...

Mentre continua la polèmica generada al voltant del Pla Hidrològic i el mapa d'implantació de l'energia eòlica a Catalunya, i els grups ecologistes denuncien l'ocupació dels Pirineus per les estacions d'esquí i demanen una major protecció pels pocs espais litorals que encara no han estat transformats, sembla que només les terres de ponent s'escapin d'aquesta espècie de fervor malmetedor del medi natural que s'escampa per tot el país.

Amb la presentació del projecte de transformació en reg de la zona del canal Segarra-Garrigues, que afecta 80.000 ha de sis comarques, queda prou clar que les terres de la plana occidental catalana també han de pagar el seu tribut a aquest model de desenvolupament que sembla haver oblidat que hauria d'afegir el qualificatiu de sostenible, i tot el que això comporta, a les seves propostes.

En aquest mateix Notícies es publiquen els dos informes tramesos al Departament de Medi Ambient posant en evidència alguns dels impactes d'aquest nou projecte i les mesures que caldria prendre per no perdre definitivament els secans de la plana occidental catalana.

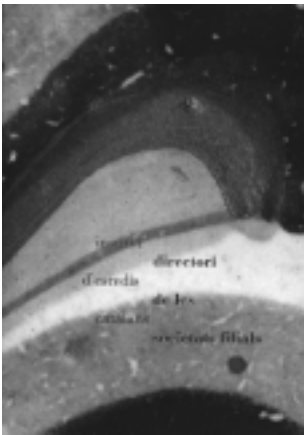
Els informes que es publiquen, ja tractin d'ocells o de la flora, coincideixen plenament en el seu diagnòstic: els efectes irreversibles que aquesta transformació tindrà sobre les espècies d'afinitat estèpica, la insuficiència dels espais protegits —un arxipèlag de microturons sense cap connexió entre ells—, la manca de control i gestió d'aquests espais teòricament protegits —alguns fins i tot destruïts físicament— i la manca

de propostes de conservació i gestió sostenible dels espais de secà.

Sorprèn, o hauria de sorprendre, que mentre hi ha un pla de regs que any rere any va avançant i reconvertint la plana occidental catalana, no existeixi un pla de protecció del medi natural d'aquestes terres. Es preveu transformar en regadiu 80.000 ha més, però no es preveu cap mesura per gestionar els espais actualment protegits —l'1 % del territori de la depressió central— i cercar la manera d'interconnectar-los, o per establir el que hauria de ser el primer parc natural en terrenys agrícoles de secà.

A Catalunya s'està elaborant l'Agenda 21 i es parla d'avançar cap a la sostenibilitat, però no sembla que cap dels departaments de l'administració amb incidència sobre el territori s'hagi vist il·luminat per aquest esperit sostenibilista. I mentre es van fent tots aquests discursos, el medi natural es va malmetent amb perseverança.

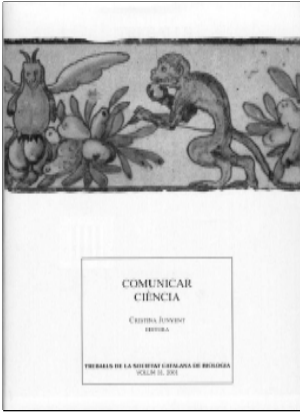
En el darrer Notícies es comentava que els informes que diferents especialistes havien elaborat en relació amb el Pla Hidrològic havien estat negligits sistemàticament. En el cas dels nous regadius a la plana occidental catalana, es pot repetir novament el mateix, ja que malgrat els nombrosos informes existents sobre els valors dels espais i dels organismes d'aquestes terres, alguns elaborats per encàrrec de la pròpia administració, es continua ignorant les seves determinacions i les seves propostes. I el més greu és que això ho fan tant els qui preveuen transformar el territori com els qui representa que l'haurien de protegir. ■

Directori de les societats filials de l'Institut d'Estudis Catalans. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2001. 589 p.

L'Institut d'Estudis Catalans, ha editat aquest directori, les separates del qual posarem al vostre abast a partir del mes de setembre.

Els sistemes naturals de la vall d'Alinyà. La flora vascular

Comunicar ciència. CRISTINA JUNYENT. Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 21, Barcelona 2001. 319 p.

La situació geogràfica de les valls d'Alinyà, a mig camí de les serres marginals prepirinenques i dels Pirineus axials, així com l'important gradient altitudinal de l'espai (550-2.383 m sobre el nivell del mar) fan possible que la zona compti amb una representació d'elements florístics de filiació molt diversa. D'aquesta manera, és possible trobar plantes de caràcter netament mediterrani que s'enfilen pels vessants solells eixuts fins a altituds considerables, i d'altra banda, les zones culminals constitueixen una zona apta per a les plantes boreoalpines pròpies de les pastures culminals i de les pinedes de pi negre.

L'estudi i l'inventari de la diversitat biològica és imprescindible per a una adequada gestió dels espais naturals, ja que és un pas previ que permet conèixer quines són les espècies més interessants i quines són més vulnerables. Amb l'objectiu d'establir un catàleg de les plantes vasculares de les valls d'Alinyà i d'identificar aquells elements més destacables de la flora vascular (o comunitats vegetals) des d'un punt de vista científic (com ara plantes endèmiques, rareses corològiques o espècies amenaçades) que siguin mereixedors d'ulteriors mesures de conservació, vàrem iniciar un programa de prospeccions botàniques per diverses zones d'aquest interessant espai pirinenc.

Aquestes prospeccions han estat més intenses en les zones central, septentrional, occidental i oriental de l'espai, ja que el sector meridional havia estat estudiat prèviament (concretament des del 1996) per un dels components de l'equip (J. Devis), en el context de la realització del treball de camp d'una tesi de Llicenciatura.

Actualment, es disposa d'una base de dades que conté prop de 6.000 registres corresponents a uns 900 tàxons a nivells d'espècie i

subspècie. Per a cada tàxon es disposa de la seva localització acompanyada de coordenades UTM d'1 x 1 km, l'altitud, l'hàbitat on es troba, la data d'observació o de recollida, la relació d'observadors o recollidors i, si existeix, material testimoni d'herbari, el qual resta dipositat a l'herbari de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona (BCC). A hores d'ara es disposa d'un catàleg que ha de ser considerat, en el millor dels casos, com a provisional, com a conseqüència de diversos factors.

Així, en primer lloc, hi ha zones que presumiblement són força interessants d'aquest espai que no han estat suficientment estudiades perquè presenten un accés complicat (vessants del riu Lavansa entre d'altres).

D'altra banda, un altre factor que dificulta notablement la catalogació de la flora vascular, és que a les valls d'Alinyà es troben ben representats certs grups de plantes, destacables per la seva complexitat taxonòmica.

Destaquen gèneres com *Alchemilla*, *Festuca*, *Hieracium* i *Taraxacum*, alguns dels quals compten amb espècies que presenten mecanismes de reproducció apomíctica, i en què tampoc semblen ser rars els processos d'hibridació i d'introgressió. L'identificació positiva d'aquestes plantes requereix d'un estudi acurat dels materials recollits, tot i que la falta de tractaments taxonòmics satisfactoris, fruit d'estudis i de revisions modernes, és la principal dificultat per tal d'establir fins a quin grau es troben diferenciats aquests grups de plantes en el territori estudiat. Tanmateix, el procés d'inventariació de la flora vascular del territori és, en general, molt satisfactori i es pretén que una vegada acabat faciliti la decisió de quines actuacions cal prendre per tal de preservar els elements biològics més destacables de l'espai. ■

Aquilegia viscosa subsp. *montisiciana*

La geoconservació, una estratègia fonamental en la gestió integrada dels espais protegits. L'exemple del cap de Creus: un patrimoni geològic únic

Aquest curs va tenir lloc el passat mes de maig a la seu del Parc Natural del Cap de Creus, entitat coorganitzadora del curs. Van impartir les classes els professors Jordi Carreras i Elena Druguet. Es començà amb una sessió teòrica que a través d'unes esplèndides diapositives ens varen transportar a diferents indrets d'interès geològic del planeta, les quals ens feren adonar no tan sols de la importància del patrimoni geològic, sinó també de la seva espectacular bellesa. Al mateix temps vàrem ser testimonis del poc respecte que hi ha envers aquest patrimoni, ja sigui pels particulars que hi fan grafitis, les institucions que fan grans obres d'infraestructura o alguns geòlegs inconscients que fan qualsevol cosa en nom de la ciència.

Entre altres coses es va parlar de diferents aspectes de la geoconservació i concretament de la geologia i el patrimoni del cap de Creus. A la tarda ja va tenir lloc la pri-

mera sortida de camp al cap de Creus i l'endemà a cala Prona.

En arribar al far del cap de Creus o a cala Prona, ja es té la sensació que aquelles roques i paisatges ens parlen de la història de la terra, però, profans a la matèria, no ha estat fins a sentir les explicacions del curs que hom comença a distingir afloraments de pegmatites, plegaments, cisalles i un llarg etcètera de processos sedimentaris, metamòrfics, geomorfològics. Ajudats per la tramuntana que bufava, els participants varen poder interpretar un paisatge en principi agrest i esquerp però d'una singularitat admirable i extraordinària.

Molts participants varen coincidir a afirmar que amb el curs havien après a observar el paisatge amb altres ulls, fins ara especialment acostumats a cercar la bellesa en la vida i no tant en la interacció de totes les forces de la natura. ■

Els cetacis de les costes catalanes des del mar

Els dies 19 i 20 de maig de 2001 es va dur a terme el 12è curs naturalista coorganitzat amb el Parc Natural de Cap de Creus. El seu objectiu era apropar els participants als cetacis que viuen a les nostres costes.

El curs començà el dissabte al Palau de l'Abat al monestir de Sant Pere de Rodes (centre d'informació del Parc) a el Port de la Selva. Amb una assistència de vint-i-set alumnes.

Els professors eren Laura Silvani, biòloga, i Manel Gazo, biòleg, membre del GRUMM: Grup d'Estudi i Conservació de Mamífers marins de la Universitat de Barcelona).

Es va començar amb una sessió sobre la morfologia i sistemàtica dels cetacis acompanyada de diapositives dels diferents grups.

Continuà amb l'adaptació dels cetacis al medi, la seva biologia i les tècniques d'estudi al camp. Després de la pausa per dinar es va parlar dels problemes de conservació dels cetacis a la Mediterrània i del paper de la Comissió Balenera Internacional al llarg de la història de la

cacera de balenes. Tema que va portar a un torn obert de paraules en què els assistents van participar activament.

Mentre fèiem les sessions teòriques el dissabte, al mar hi havia vent amb força 7-8 (en l'escala Beaufort), cosa que desaconsellava la sortida de l'endemà. No obstant,

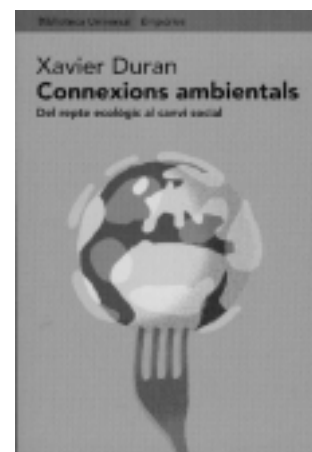
durant la tarda la cosa va anar millorant i finalment el diumenge es va poder sortir a navegar. Amb una força 4-5, les condicions eren no gaire òptimes per fer albiraments de cetacis, cosa que va provocar que la meitat dels tripulants es maregés.

L'objectiu de la sortida era fer albiraments de cetacis al seu medi natural, la mar, i per

La tortuga mediterrània

Un alumne de l'IES Cristòfol Ferrer, ALBERT PAMIES PALAZUELO, ha fet un interessant treball sobre la tortuga mediterrània per tal de donar a conèixer els esforços que s'estan fent per a conservar aquesta espècie.

Podeu consultar-lo a la Secretaria de la Institució.

XAVIER DURAN. *Connexions ambientals. Del reptu ecològic al canvi social*. Ed. Empúries, 2000. 319 p.

aconseguir-ho ens hi vam endinsar unes 15 milles.

Malauradament no els vam veure, tot i que a la zona hi ha un registre d'albiraments de diferents espècies de cetacis força important. Però això és més o menys habitual a les nostres costes, on l'abundància i la concentració de cetacis no és tan alta com

en altres zones de la Mediterrània. Sí vam observar alguns peixos lluna, ocells marins com la baldriga mediterrània i el mascarell.

L'experiència de tota manera va ser molt interessant i els professors van ser molt ben valorats per la seva simpatia i coneixements. ■

Sortides naturalistes

Sortides naturalistes a la vall d'Alinyà

Durant tres dissabtes del mes de juny, s'ha organitzat un cicle de sortides naturalistes a Alinyà, que tenia com a objectiu donar a conèixer a tots els socis i simpatitzants de la Institució aquest interessant indret prepirinenc, en el qual estan treballant disset equips de recerca sota la coordinació de la ICHN.

Totes les sortides han comptat amb una notable assistència i s'ha tingut l'oportunitat de conèixer tres interessants indrets d'aquesta vall. Totes les sortides han estat guiades per alguns dels investigadors que hi estan treballant, de manera que s'ha pogut obtenir una visió força completa d'aquest espai natural. ■

Acords del Consell Directiu

Durant les reunions del Consell Directiu de la Institució celebrades els mesos de maig i juny, es van debatre diferents propostes d'activitats a dur a terme l'any vinent i es va fer un primer balanç de les activitats desenvolupades en el curs que ara es tanca.

A mitjans de l'any 2002, es preveu organitzar una nova edició dels seminaris de gestió ambiental, aquest cas centrada en els boscos madurs; de moment es compta entre els organitzadors amb Marc Gràcia i Cristian Ruiz Altaba.

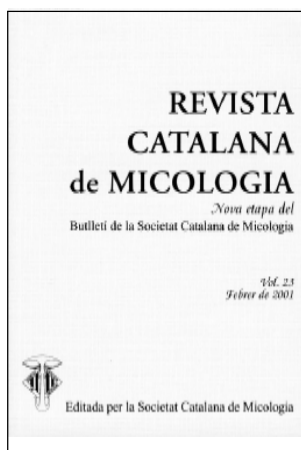
Així mateix, s'ha començat a treballar en una guia de plantes aquàtiques de Catalunya, la qual podria incloure una clau de determinació dels macròfits i una

presentació més general de les macroalgues i briòfits.

Per altra banda, hi ha la proposta d'elaborar un programa per a la informatització de les bases de dades de naturalistes particulars, que caldrà que sigui compatible amb altres iniciatives existents en el camp de la informatització de les dades naturalistes.

Pel proper mes d'octubre, la Universitat Autònoma de Barcelona està preparant unes jornades sobre ordenació del territori i conservació del medi natural al Vallès i es preveu que la Institució pugui col·laborar en la seva organització, atès que sempre ha donat suport a la iniciativa de la Via verda Sant Llorenç-Collserola.

(Continua)

Revista Catalana de Micologia. Butlletí de la Societat Catalana de Micologia, vol. 23, 2001. 151 p.

La valoració del programa de sessions científiques d'enguany ha estat positiva, tant pel que fa a l'interès dels temes tractats i a l'assistència que hi ha hagut, com pel repte que representava la seva descentralització.

També s'ha començat a treballar en la proposta de programa de sessions científiques per al curs vinent, l'objectiu del qual serà aprofundir en les particularitats

biològiques i en l'estat de conservació de diversos grups d'organismes emblemàtics.

Finalment, cal remarcar que la Societat Catalana de Micologia, entitat adherida a la Institució, publicarà properament el núm. xx de la col·lecció *Bolets de Catalunya*, motiu pel qual es preveu organitzar, per al mes d'octubre o novembre, un acte de presentació d'aquesta publicació. ■

Delegació del Bages

Jornades sobre La gestió sostenible de l'aigua a Catalunya

Les jornades s'estructuren en tres dies:

27 de setembre de 2001, *La conservació dels rius a Catalunya*.

4 d'octubre de 2001, *Gestió sostenible de l'aigua: racionalització de l'ús*.

11 d'octubre de 2001, debat sobre la gestió sostenible de l'aigua a Catalunya.

Els temes dels dos primers dies els desenvoluparan ponents experts, mentre que el tercer dia es reserva per a un debat obert en el qual participaran representants de grups polítics, de l'Administració catalana i de grups conservacionistes.

Juntament amb aquest Notícies, us adjuntem el programa complet. ■

El traç de la natura. JORDI SABATER PI. Edicions 62, Barcelona, 2001. 156 p.

Congresos i reunions

L'aigua i la salut dels ecosistemes

En el marc del cicle de conferències «L'aigua i el medi», coorganitzat amb l'Institut d'Estudis Catalans, el professor Narcís Prat va fer una ponència sobre l'estat de salut dels ecosistemes aquàtics catalans, prou gràfica i aclaridora, en què va repassar l'estat de la qüestió dels nostres sistemes hídrics, el marc legal i sociopolític.

A l'alta muntanya la majoria dels llacs d'una certa entitat han estat represats o foradats, tant per aprofitar l'aigua per a les estacions d'esquí i instal·lacions hoteleres, com per a usos hidroelèctrics.

Els llacs càrstics prepirinencs s'enfronten a la contaminació orgànica difusa, especialment agreujada pels purins, que pot afectar greument espècies de microorganismes úniques i alhora oblidades per l'Administració i ignorades pel gran públic, inclosos molts científics.

Els rius catalans no es troben en millor situació; des de les capçaleres, on, sovint, hi ha una profusió de minicentrals hidroelèctriques, fins a mar reben gran nombre d'impactes en forma de canalitzacions, abocaments directes i difusos, captacions o detracions de cabals i extraccions d'àrids.

Les depuradores juguen un paper ambigu, car si bé redueixen substancialment molts

dels paràmetres contaminants (sobretot els que afecten la DBO), no tenen resolt el tema de la desnitrificació i acaben abocant unes concentracions d'amoni força elevades, les quals posen en risc la vida de molts organismes aquàtics. Altres vegades els col·lectors que baixen paral·lelament als rius fins a la depuradora porten més cabal que el mateix riu, de manera que es fa impossible la dilució dels valors d'amoni abocats. Evidentment es nota una elevada millora en la qualitat dels paràmetres físicoquímics i biològics de l'aigua en els anys més plujosos, si bé les crescudes fortes poden tenir un efecte invers sobre la diversitat d'organismes, els quals són arrossegats i poden, com en un cas estudiat al riu Llobregat, trigar dos anys a recolonitzar novament la zona d'avinguda.

Els embassaments tenen també el seu costat positiu en el paper de grans depuradores o decantadors de sòlids en suspensió i altres elements contaminants. El fet és que aigües avall de les rescloses es millora la qualitat de l'aigua i aquest fet es tradueix tant en l'àmbit físicoquímico com biològic.

Del conjunt de dades recopilades per Narcís Prat i el seu equip de recerca resulta que el bosc de ribera és l'ambient més malmès de tots, incloent l'aigua i tot el reguitzell

Plataforma proparc natural de Llevant

Si voleu donar suport a la creació del Parc Natural de Llevant a Mallorca, podeu fer-ho a través de la pàgina web <<http://www.mallorcaweb.net/parcllevant/>>, també en podeu trobar més informació a la pàgina web del GOB <<http://www.gobmallorca.com/>>.

Jornada sobre connectivitat ecològica i paisatgística en el planejament urbanístic: el cas de la Garrotxa

Les conclusions d'aquesta jornada que es va celebrar a Olot el passat 25 de maig, es poden trobar a la pàgina web de la Fundació d'Estudis Superiors d'Olot <<http://www.olot.org/fes/>>.

IX Jornades de Micologia Mediterrània

Organitzades per la Societat Catalana de Micologia, l'Ajuntament de Sant Hilari Sacalm i la Universitat de Barcelona, del 4 al 10 de novembre tindran lloc a Sant Hilari Sacalm, les IX Jornades de Micologia Mediterrània.

Podeu trobar tota la informació necessària sobre aquestes jornades a la pàgina web <<http://www.micocat.org/activitats/ixjornades.html>>.

d'organismes aquàtics; només un 6 % dels trams estudiats en les conques de la demarcació de Barcelona poden considerar-se riberes naturals (i un 0 % de la conca del Besòs!). En un estudi de diagnòsi del riu Ter (dins del projecte Alba-Ter), a partir de les enquestes als municipis riberencs apareix que només un 12 % dels municipis tenen una tendència bona o molt bona (mantenir i/o millorar l'estat de les riberes fluvials), un 40 % tenen una tendència mediocre (anar fent sense planificació) i un 45 % tenen una tendència dolenta o pèssima. Entre els organismes aquàtics, els que presenten globalment una situació més compromesa són els peixos, ja que les espècies introduïdes sumen més que les autòctones, tant qualitativament com quantitativa. Aquest fet és fruit de la política de gran part de les societats de pescadors, recolzats activament per l'Administració, que usen espècies al·lòctones amb finalitat d'esquer o bé per obtenir trofeus més preuats i també de la capacitat més elevada de les formes introduïdes per resistir els episodis de contaminació aguda que sofreixen periòdicament els nostres rius.

El creuament entre els valors de Qualitat del Bosc de Ribera (QBR) i de Qualitat Biològica de l'aigua dóna un barem de 5 nivells de qualitat: estat natural, estat bo,

estat moderat, estat dolent i estat pèssim. Analtzada així la qualitat dels nostres trams fluvials ens surten uns resultat encara pitjors que no pas quan només s'analtzava la qualitat biològica de l'aigua mitjançant bioindicadors.

ment dels ecosistemes aquàtics associats a les aigües superficials i requereix, ultra de les clàssiques mesures físicoquímiques, l'estudi del fitoplancton, els macròfits, el fitobentos, ictiofauna i els macroinvertebrats aquàtics pel que fa a quantitat, qualitat, espècies sensibles i diversitat. La morfologia fluvial i l'estat del bosc de ribera també es tindrà en compte per avaluar l'estat ecològic de cada conca. El 2005, a molt tardar, caldrà iniciar els estudis per determinar la qualitat ecològica dels rius de la UE i emprendre les mesures perquè el 2016 tots els rius de la Unió estiguin en bon estat ecològic.

Els objectius de la Directiva Marc són la prevenció, protecció i millora de l'estat dels ecosistemes aquàtics, (inclòs el litoral marí), la promoció de l'ús sostenible de l'aigua, la reducció i/o supressió dels abocaments, la reducció i evitació de la contaminació de les aigües subterrànies i la disminució dels efectes adversos de les inundacions i sequeres. Aquest darrer aspecte, altament relacionat amb la garantia d'uns cabals mínims, ha despertat forta oposició entre els funcionaris espanyols i d'altres de països mediterranis, els quals argumenten el règim hídric discontinu per frenar mesures que posarien en qüestió regs poc eficients en zones àrides.

La nova Directiva Marc 2000/60/CE, aprovada el desembre passat obre una certa esperança per a la millora d'aquesta situació. El plantejament d'aquesta directiva, força conservacionista, passa per una gestió unitària de les conques hidrogràfiques, del seu naixement fins al mar, i una gestió de costos que inclou sancions i tancaments d'instal·lacions que perjudiquin notòriament l'estat ecològic dels cossos hídrics. L'estat ecològic es defineix com l'expressió de la qualitat, l'estructura i el funciona-

ment dels ecosistemes aquàtics associats a les aigües superficials i requereix, ultra de les clàssiques mesures físicoquímiques, l'estudi del fitoplancton, els macròfits, el fitobentos, ictiofauna i els macroinvertebrats aquàtics pel que fa a quantitat, qualitat, espècies sensibles i diversitat. La morfologia fluvial i l'estat del bosc de ribera també es tindrà en compte per avaluar l'estat ecològic de cada conca. El 2005, a molt tardar, caldrà iniciar els estudis per determinar la qualitat ecològica dels rius de la UE i emprendre les mesures perquè el 2016 tots els rius de la Unió estiguin en bon estat ecològic.

Els objectius de la Directiva Marc són la prevenció, protecció i millora de l'estat dels ecosistemes aquàtics, (inclòs el litoral marí), la promoció de l'ús sostenible de l'aigua, la reducció i/o supressió dels abocaments, la reducció i evitació de la contaminació de les aigües subterrànies i la disminució dels efectes adversos de les inundacions i sequeres. Aquest darrer aspecte, altament relacionat amb la garantia d'uns cabals mínims, ha despertat forta oposició entre els funcionaris espanyols i d'altres de països mediterranis, els quals argumenten el règim hídric discontinu per frenar mesures que posarien en qüestió regs poc eficients en zones àrides.

Pel que fa a la participació ciutadana, la Directiva Marc l'encoratja de forma ex-

pressa i val a dir que hi ha endegades dues iniciatives modèliques en aquest camp. La primera, el Projecte Rius, que inclou l'estudi i/o l'«adopció» d'un tram fluvial, amb diferents nivells d'implicació i que ha aconseguit dinamitzar un total aproximat de 400 grups en només dos anys de funcionament (escoles, veïns, associacions i col·lectius diversos, etc.). La segona actua-

ció, pròpia del medi marí litoral és la xarxa de vigilància dels herbassars de fanerògams marines, coordinada des de la Universitat de Barcelona i amb uns 200 grups col·laboradors.

Podeu obtenir la ponència sencera a partir de la web de l'IEC: <http://www.iec.es> ■

Societats naturalistes dels Països Catalans

La ICHN a la Primera Trobada Nacional d'Entitats

El passat 5 de maig va tenir lloc a València la Primera Trobada Nacional d'Entitats. L'acte tingué lloc al paranimf de la Universitat de València, presidit per Carles Solà, rector de la UAB i president de la Institució Joan Fuster, l'entitat impulsora. L'acompanyaven Carles Miralles, secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans, Félix Martí, president del Centre Unesco, Vicent Martínez Sancho i Eliseu Climent, president i secretari general respectivament d'Acció Cultural del País Valencià.

Eren presents, omplint a vessar el paranimf de la Universitat, sis-centes entitats d'arreu dels Països Catalans. Entre elles, d'una manera rellevant, aquelles que es dediquen a l'ecologia i a la natura. La Institució Catalana d'Història Natural també fou present a l'acte juntament amb tota mena d'organitzacions naturalistes de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó, entre les quals oferiren parlaments els caps del GOB, de l'Assemblea d'Entitats Ecologistes de Catalunya i d'altres.

En aquesta jornada es va prendre la decisió de crear una coordinació permanent entre totes les entitats catalanes, creant una Secretaria i una seu estable a la ciutat de València. El pas culminant d'aquest procés s'iniciarà, però, properament, el vinent 9 de juny a Mequinensa (Franja de Ponent) on es celebrarà el precongrés de medi ambient, al qual assistiran tots els caps de

medi ambient de tots els partits polítics (a excepció del PP) presents a la Catalunya Nord, Andorra, Catalunya, la Franja de Ponent, les Illes i el País Valencià, diputats i consellers de medi ambient i una representació de les organitzacions ambientalistes i naturalistes més significatives de casa nostra, entre les quals hi ha la ICHN. Finalment, al novembre i a Mallorca, es realitzarà el Congrés de Medi Ambient dels Països Catalans, organitzat per la Institució Joan Fuster, que ja va aconseguir reunir sis-cents cinquanta-nou regidors el passat 6 de maig de 2000 a València. L'objectiu és tractar el medi ambient des dels municipis, acostant ecologistes i regidors i sempre amb la perspectiva del territori que ens agermana.

Més informació: info@acpv.net ■

Cap al Congrés de Medi Ambient i Municipalisme. L'Aiguabarreig va acollir el precongrés

Aquest 9 de juny s'ha celebrat a Mequinensa (Baix Cinca) el precongrés de medi ambient i municipalisme de la Franja, Catalunya, Andorra, Catalunya Nord, País Valencià i Illes Balears. A l'encontre van participar diputats, consellers i parlamentaris de les formacions polítiques d'aquests territoris. Hi eren els responsables de medi ambient d'Esquerra Unida de les Illes Balears i el País Valencià, Iniciativa per Catalunya-Els Verds, Els Verds del País Valencià i les Illes Balears, Esquerra Republicana de Catalunya, Unitat Catalana

d'Andorra, Partit Socialista de Catalunya, de les Illes Balears i del País Valencià, Unió Mallorquina, Convergència Democràtica de Catalunya, Unió Democràtica de Catalunya i per part de l'ajuntament amfitrió Esquerra Unida d'Aragó, el Partido Aragonés Regionalista i el PSOE d'Aragó.

A banda de l'àmbit polític hi eren els representants del món naturalista de tots els territoris dels Països Catalans, dels quals eren els amfitrions Esther Martínez de la Secció d'Història Natural de l'Institut

PLANTA EUROPA

Del 23 al 28 de juny va tenir lloc a Pruhonice (República Txeca), la tercera conferència de Planta Europa. L'objectiu de la conferència era desenvolupar una estratègia europea per a la conservació de les plantes.

Per a més informació sobre aquesta conferència, podeu consultar la web de Planta Europa: http://www.plantlife.org.uk/html/partnership_planta_euro.htm

Sixth Environment Action Programme

La Unió Europea ha preparat el Sisè Programa d'Acció Ambiental, el qual estarà en vigor durant els anys 2001-2010. El nou programa identifica quatre àrees prioritàries: canvi climàtic, natura i biodiversitat, medi ambient i salut i recursos naturals i residus.

L'assoliment de millores en aquestes àrees prioritàries s'haurà de fer garantint l'aplicació de la normativa ambiental existent, integrant les qüestions ambientals en les polítiques sectorials, treballant més estretament amb les empreses i els consumidors, garantint una millor informació dels ciutadans i aconseguint una major conscienciació ambiental en els usos del sòl.

Per a més informació sobre el Sisè Programa d'Acció Ambiental, podeu consultar la pàgina web de la Unió Europea: <http://www.europa.eu.int/comm/environment/newprg>.

d'Estudis del Baix Cinca, Lluís Moragues de la Societat d'Història Natural de les Balears, Vicent Sansano de l'Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó i la ICHN i Guillem Chacon de la Institució Catalana d'Història Natural. La Institució Cívica i de Pensament Joan Fuster, impulsora del Congrés era encapçalada per Toni Gisbert i Eliseu Climent.

A la intensa reunió matinal es van debatre els camps a treballar en el Congrés que tindrà lloc el darrer cap de setmana de gener a Mallorca, entre els quals destaca l'estudi de la biodiversitat als Països Catalans, l'educació ambiental, la xarxa d'ecoturisme i la gestió d'espais naturals des dels municipis, així com les Agendes 21 Locals i altres temàtiques no menys interessants.

A la vesprada Jaume Borbón, alcalde de la vila, i Esther Martínez, de l'Estació Biològica de l'Aiguabarreig, van conduir els assistents a una visita per l'Aiguabarreig.

L'Assemblea de Regidors de Catalunya Nord, Catalunya, Andorra, la Franja, les Illes i el País Valencià es va crear el 6 de maig de 2000 a la Universitat de València, en un acte històric que va comptar amb la presència de sis-cents cinquanta-nou regidors de cultura i medi ambient. A partir d'aqueixa data es va constituir formalment amb seu estable a la ciutat de València i en l'actualitat, ja integrada per més de quatre-cents ajuntaments, treballa en l'àmbit municipal des de la perspectiva del nostre territori comú.

Més informació: mediambient@acpv.net ■

Article

Consideracions arran de la memòria descriptiva per a la transformació en reg de la zona regable del canal Segarra-Garrigues. Aspectes relatius a la flora i a la vegetació.

Consideracions prèvies

La plana occidental catalana situada a la part oriental de la vall mitjana de l'Ebre, conserva a hores d'ara un efectiu força notable de plantes d'afinitat estepària i d'hàbitats d'interès comunitari que tenen com a denominador comú estar lligats a un clima de caràcter semiàrid. Quan es va aprovar el Pla d'espais d'interès natural (PEIN) es varen delimitar provisionalment un seguit de petits espais que presentaven aquelles característiques amb la finalitat de preservar un paisatge en continua transformació i uns hàbitats i un conjunt d'organismes representatius d'aquell medi. Els espais escollits per a ser representatius de les planes semiàrides de Catalunya o dels secans, com es coneix amb més freqüència, foren els tossals d'Almatret,

Motllober, els tossals de Montmeneu, els erms d'Aitona, Utxesa, la timoneda d'Alfés, Mas de Melons, serra Llarga, i la serra de Bellmunt. En alguns d'aquests espais fins i tot es varen arribar a protegir, estrictament en l'àmbit geogràfic dels espais, determinades espècies de la fauna i de la flora.

Poc temps després que s'aprovés aquell pla sectorial (desembre de 1992) en determinants àmbits públics i socials es va començar a intuir que per a la major part dels espais del PEIN de la plana catalana aquell instrument de protecció difícilment es portaria a la pràctica en els termes publicats en aquell document per motius polítics i de pressió social. La tardança en l'elaboració de la delimitació definitiva d'aquells espais i en la redacció i aprovació

(Continua)

dels plans especials de protecció del medi natural i del paisatge, a més d'un deficient o nul control sobre les activitats que es duïen a terme en el territori han anat produint un degoteig d'actuacions i impactes que poc a poc han anat afectant a tot aquest territori i han posat en perill la conservació d'hàbitats i organismes. La transformació progressiva en reg del territori, primer a esquenes de l'Administració pel sistema de fets consumats, i posteriorment amb el seu consentiment, no ha parat de produir-se des de pocs mesos després de l'aprovació del PEIN, i l'han dut a situacions de difícil retorn.

L'objectiu inicial de preservar paisatges i ecosistemes representatius del territori català no ha estat més que una demagògia escrita. En efecte, les primeres transformacions que es varen detectar en aquells espais es van produir als volts de l'any 1994 als Erms d'Aitona, on algunes desenes de hectàrees de fruterars de secà van ser substituïdes per conreus de regadiu, presseguer, principalment, i on també es van llaurar extenses superfícies de camps que estaven abandonats des de feia molts anys i que ja eren envaïdes per siscallars i espartars en camps de gira-sol quasi improductius per a poder accedir a les subvencions. Als tossals de Torregrossa es va produir un fet similar, però fins i tot es va arribar a modificar la topografia inicial eliminant físicament un tossal que formava part del PEIN. A les rodalies de l'embassament d'Utxesa, el regatge gota a gota es va anar estenent des del moment de l'aprovació del PEIN, i darrerament, i d'efectes difícils de quantificar a curt termini pels ecosistemes allí existents, amb motiu del projecte de reg de Torres de Segre i la reparcel·lació de les terres.

Els nous regadius

La memòria descriptiva del projecte de reg del canal Segarra-Garrigues i del Segrià sud, no és gens explícita en l'afectació dels espais protegits quan al reg. Però una ullada en la cartografia adjunta fa preveure un "engoliment" actiu o passiu d'aquests espais per la xarxa de reg i la posterior transformació en regadiu. Tal vegada les parts més elevades es veuran preservades d'aquesta transformació, però en qualsevol cas això no representa res. Si malgrat tot el que es desprèn d'aquesta anàlisi encara hi ha alguna persona optimista que continua pensant que resta territori per a compensar tot això: naturalment s'equivoca. A banda d'altres terres de secans no incloses en el PEIN que el canal Segarra-Garrigues transformarà, hem d'afegir les terres que ja són de regadiu o que ho seran properament de la zona regable pel canal Algerri-Balaguer, amb la qual cosa quasi tot el reg del territori de ponent es veurà interconnectat.

Els principals hàbitats que es veuran afectats són els espartars d'albardí, les timonedes d'esparbonella, les brolles de romaní amb *Genista biflora*, les brolles de romaní

amb dominància d'esteperola, els llistonars, els prats subnitròfils de teròfits de terra baixa, la vegetació dels sòls salins, els siscallars i les brolles i timonedes gipsòfiles amb ruac.

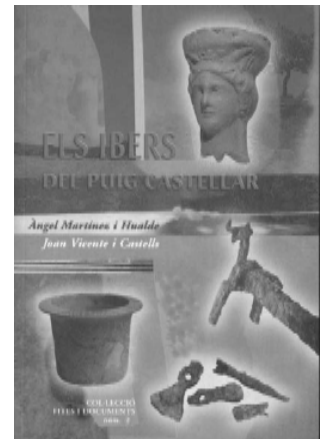
La flora més sensible correspon, precisament a la que es dona en aquells hàbitats, però per la raresa d'algunes espècies —fins i tot en aquells ambients—, i sense que sigui una relació exhaustiva podem referir-nos a: *Astragalus turolensis*, *A. narbonensis*, *Stipa lagascae*, *S. parviflora*, *Limonium delicatulum*, *L. tournefortii*, *Helianthemum squamatum*, *Launaea pumila*, *Reseda stricta*, *Garidella nigellastrum*, *Sideritis montana* subsp. *ebracteata*, *Alyssum granatense*, *Frankenia laevis* subsp. *intermedia*, *Launaea resedifolia*, *Silene tridentata*, *Thymus zygis*, *Erysimum incanum*...

En definitiva, els secans de la plana occidental catalana estan en vies de desaparició. Tot suposant que el reg no acabi per reconvertir, en un futur proper, els petits espais que el Segarra-Garrigues pot deixar intactes, aquests seran tan reduïts i isolats com ineficaços, i tot i això ningú no podrà afirmar si la seva transformació haurà tocat ja a fi.

Amb tot això ara ens queda el dubte de quin és, per a l'Administració, el concepte de la conservació de la biodiversitat i com i on pretén aplicar-la. Molt ens sembla que solament pretén establir-la en els paratges bucòlics i de trencats relleus alpins. Potser ara és el moment de recordar una premissa bàsica que els governs més avançats en matèries mediambientals ja apliquen des de fa temps: conservació i desenvolupament econòmic han de caminar plegats, i recordar que la sostenibilitat no és possible sense un control sobre les activitats humanes.

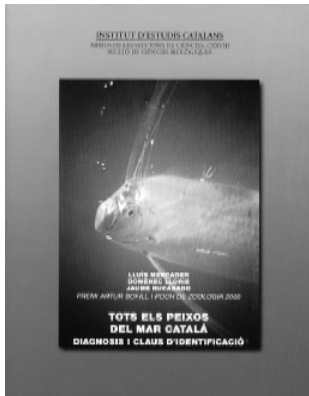
Propostes

1. Que l'Administració estableixi uns corredors o connectors de secà que permetin interconnectar els espais del PEIN del Baix Segre (tossals d'Almatret, Moltllober, tossals de Montmeneu, erms d'Aitona, Utxesa, timoneda d'Alfés, Mas de Melons i tossals de Torregrossa), i de la mateixa manera permetre la continuïtat entre la serra Llarga i la serra de Bellmunt, amb la finalitat d'assegurar una major superfície per a totes les espècies i hàbitats amenaçats amb aquest projecte de reg. Caldria aprofitar per fer aquestes connexions tot aquells petits espais que encara conserven restes de vegetació natural i en els que es podria afegir tot el corredor natural del riu Segre, el qual permetria unir la serra Llarga-serra de Bellmunt a tot el complex del Baix Segrià.
2. Garantir que el reg no afectarà directament els espais inclosos en el PEIN, amb la qual cosa s'hauria d'establir una franja-perímetre de seguretat no transformable en regadiu, la qual no

Els íbers del Puig Castellar.
ÀNGEL MARTÍNEZ I GUALDE I
JOAN VICENTE I CASTELLS.
Col·lecció Fets i Documents, núm. 2.

En aquest llibre es presenta una recopilació dels treballs que durant més de quaranta anys han realitzat els seus autors, Àngel Martínez Hualde i Joan Vicente Castells, que han comptat amb el suport i entusiasme dels molts altres amants de l'arqueologia que formaven la Secció d'Estudis del Centre Excursionista Puigcastellar.

Tots els peixos del mar Català. Diagnosi i claus d'identificació. Lluís MERECADE, DOMÈNEC LLORIS, JAUME RUCABADO. Premi Artur Bofill i Poch de Zoologia 2000. Institut d'Estudis Catalans. Arxius de la Secció de Ciències, cxvii Secció de Ciències Biològiques. 350 p.

hauria de ser inferior a 500 m, i que s'ubiqués exteriorment als límits dels espais protegits o dels connectors de secà.

3. Que l'Administració garanteixi que d'ara en endavant no ampliarà més les àrees regables a la plana occidental

catalana, a fi de no afectar més àrees d'afinitat estepària.

4. Una major aplicació de la reglamentació sobre els canvis d'usos del sòl i un major control sobre aquests canvis en els espais del PEIN. ■

Consideracions sobre ornitofauna i ambients estèpics en motiu de l'avaluació d'impacte ambiental del projecte "Memòria descriptiva per a la transformació en reg de la zona regable del canal Segarra-Garrigues"

Consideracions prèvies

La vall de l'Ebre és el límit de distribució mundial d'espècies com ara la ganga (*Pterocles alchata*), la xurra (*Pterocles orientalis*), la terrorola rogenca (*Calandrella rufescens*) i l'aloosa becuda (*Chersophilus duponti*).

Les zones que es pretenen regar inclouen contingents d'espècies, com ara el sisó o la calàndria, superiors en nombre a tota la població de França o Itàlia.

Les zones regables, segons el projecte presentat, inclouen el 100 % de l'àrea de

territori situat per sota els 400 m sobre el nivell del mar, dels quals només dos espais, (Alfés i Montllober), tenen un Pla Especial de protecció aprovat.

Actualment, no es garanteix enlloc la continuïtat dels hàbitats ni formes de gestió que garanteixin la continuïtat de les espècies abans esmentades. Consideració que també és aplicable als espais formalment protegits i propers al perímetre de l'àrea regable, molts dels quals han sofert ja transformacions incompatibles amb la conservació dels valors naturals que van motivar la seva protecció: mas de Melons, Alfés, Torres de Segre, Carrasumada, etc.

distribució de la xurra (*Pterocles orientalis*), la ganga (*Pterocles alchata*), l'aloosa becuda (*Chersophilus duponti*), el sisó (*Tetrax tetrax*) i la calàndria (*Melanocorypha calandria*), a Catalunya. També inclouen, en un percentatge inferior al 100 % però vital per a la viabilitat de les seves poblacions, les espècies: terrorola vulgar (*Calandrella brachydactyla*), torlit (*Burhinus oedicnemus*), gaig blau (*Coracias garrulus*), esparver cendrós (*Circus pygargus*), terrorola rogenca (*Calandrella rufescens*), trenca (*Lanius minor*), xoriguer petit (*Falco naumanni*), i altres.

Les àrees formalment protegides inclouen només l'1,1 % del territori de la depressió catalana de l'Ebre, entesa aquesta com el

Amb tot, la conservació estricta de tot els espais del PEIN fóra insuficient si es transformés tota la resta en regadiu, ja que es considera que caldria, per protegir i assegurar la viabilitat de totes les espècies d'aus estèpiques, de l'ordre del 10 % del territori de la depressió catalana de l'Ebre, unes 35.000 o 40.000 ha, o bé una xifra menor, 15.000 o 20.000 ha, s'adoptessin formes de gestió òptimes i específiques per als requeriments ecològics de les diferents espècies.

L'Administració catalana té el deure de preservar la biodiversitat del seu territori, fet que passa necessàriament per garantir la viabilitat de les espècies de la fauna que viuen en el territori que administra.

(Continua)

Propostes

Cal, per tant, definir les àrees imprescindibles per a cada una de les espècies més amenaçades o de requeriments més estrictes pel que fa a les característiques i qualitat de l'hàbitat seleccionat, per veure, posteriorment, si és suficient per protegir les altres espècies protegides o clau per a la viabilitat de les futures àrees protegides.

Caldrà seleccionar terrenys d'unes dimensions mínimes i situats en les zones de més valor ecològic, tal i com ja consta en estudis i informes, alguns dels quals en mans del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i de Regs de Catalunya, S. A., com l'*Estudio de la incidencia de la transformación en regadío del hábitat de las aves esteparias de la depresión central de Cataluña* (Manuscrit, J. A. Gil i altres, 1998) i en d'altres de més actualitzats.

En cas de greuges o pèrdua de zones d'elevat interès natural caldrà arbitrar sistemes

de gestió compensatòria, en forma de protecció de zones més o menys extenses i amb una gestió adient, com per exemple: pràctiques agronòmiques respectuoses o, fins i tot, orientades a la preservació de la biodiversitat.

Conclusió

Abans de dur a terme un pla de reg cal definir, prèviament, els sectors estèpics a protegir, seguint l'esquema següent:

- Quina superfície cal per a la supervivència de les espècies i els hàbitats estèpics a Catalunya?
- Estudis i delimitació, així com mesures de planificació i gestió (Pla especial de protecció, pla d'usos i gestió, etc.).

Delimitació de les ZEPA (Zona d'Especial Protecció per a les Aus), tal i com estableix la normativa europea. ■

Recull de legislació

Caça i pesca

Resolució del 2 d'abril de 2001, de modificació de les resolucions de declaració de zones de seguretat, als efectes de la Llei de caça, de l'àmbit territorial de les comarques de Barcelona (DOGC núm. 3370 del 18 d'abril de 2001)

Ordre del 12 d'abril de 2001, per la qual s'estableixen períodes de veda per a la flota d'arrossegament a les comarques costaneres de Tarragona (DOGC núm. 3371 del 19 d'abril de 2001)

Ordre del 17 d'abril de 2001, per la qual s'estableixen mesures complementàries de regulació de l'extracció de corall al litoral de Catalunya (DOGC núm. 3374 del 24 d'abril de 2001)

Ordre del 24 de maig de 2001, per la qual es prohibeix a les embarcacions d'arrossegament la pesca de gòbids i espècies afins al litoral català (DOGC núm. 3409 del 14 de juny de 2001)

Espais naturals protegits

Resolució del 22 de març de 2001, de nomenament dels membres del Patronat per al Desenvolupament Sostenible dels Espais d'Interès Natural del Massís del Montgrí i l'Arxipèlag de les Medes (DOGC núm. 3362 del 4 d'abril de 2001).

Decret 160/2001, del 12 de juny, de declaració del parc natural dels Ports i de la reserva natural parcial de les fagedes dels Ports (DOGC núm. 3414 del 21 de juny de 2001).

Impacte ambiental

Decret 148/2001, del 29 de maig, d'ordenació ambiental de les instal·lacions de telefonia mòbil i altres instal·lacions de radiocomunicació (DOGC núm. 3404 del 7 de juny de 2001)

Llei 6/2001, del 31 de maig, d'ordenació ambiental de l'enllumenament per a protecció del medi nocturn (DOGC núm. 3407 del 12 de juny de 2001)

Edicte del 5 de juny de 2001, pel qual es fa pública la declaració d'impacte ambiental del projecte del Pla especial de l'àrea esquiable Vaquèira-Bonaigua-Sorpe, al terme municipal de l'Alt Àneu (DOGC núm. 3415 del 22 de juny de 2001)

Subvencions i premis

Ordre del 2 de març de 2001, per la qual es creen els premis d'iniciatives locals de sostenibilitat a Catalunya i es convoquen els corresponents a l'any 2001 (DOGC núm. 3360 del 2 d'abril de 2001)

Resolució del 4 de maig de 2001, per la qual s'obre convocatòria per a la concessió de beques i subvencions en matèria de recerca (DOGC núm. 3386 de l'11 de maig de 2001).

Manifest a favor de la vall de Sant Cosme (Garrotxa)

Diversos tècnics i científics de la Garrotxa estan emprenent una campanya per a la protecció de la vall de Sant Cosme i per aconseguir que s'inclogui dins el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

Es proposa que en la revisió del Pla General d'Ordenació Urbana de Sant Joan les Fonts es desqualifiqui el sector de Can Frigola de Baix i que passi a ser sòl no urbanitzable d'especial protecció i s'incorpori a l'àmbit del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, de manera que així es compensi la reducció de la superfície del Parc Natural que ocasionarà l'ampliació del polígon industrial de Begudà, i no pas per addicions marginals i sense significació ecològica.

Totes aquelles persones interessades a obtenir una còpia del manifest elaborat, poden demanar-lo a la Secretaria de la ICHN.

Amb el suport de

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Nova adreça d'internet de la Societat Catalana de Lepidopterologia

A partir de mitjan juliol,
podreu consultar la web de
la SCL des de la pàgina
web de la ICHN.

fundada el 1899

ICHN
Institució Catalana
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180

Impremeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Ordre del 15 de juny de 2001, per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts per al finançament d'inversions en els espais naturals de protecció especial, en els altres espais inclosos al Pla d'espais d'interès natural i en les reserves nacionals de caça, i es fa pública la convocatòria per a l'any 2001 (codi de la convocatòria 04.11.01) (DOGC núm. 3416 del 25 de juny de 2001)

Recursos hídrics

Decret 119/2001, del 2 de maig, pel qual s'aproven mesures ambientals de prevenció i correcció de la contaminació de les aigües per nitrats (DOGC núm. 3390 del 17 de maig de 2001)

Agenda

Cursos naturalistes

14 i 15 de juliol de 2001. *Geoquímica ambiental al nord de les muntanyes de Prades*, per **XAVIER FONT** i **MANEL VILADEVALL**, Departament de Geoquímica, Petrologia i Prospecció Geològica, UB; **SERGIO VALENZUELA GARCIA**, geòleg, Comissió de Medi Ambient del Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà (CHNCB), i **JORDI LLORENS POCA**, Comissió de Medi Ambient del CHNCB.

Informació i preinscripció

Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà. C. de la Pedrera, 2; 43400 Montblanc. De dilluns a divendres, de 18 a 20 h. Demaneu per Olga Llorens. Tel.: 977 862 177. A/e: chncb@readysoft.es

Jornades sobre La gestió sostenible de l'aigua a Catalunya

Setembre-octubre de 2001. Sala d'actes de l'IES Lluís de peguera. Manresa. Vegeu el programa que us adjuntem amb la tramesa.

Recordeu

Horari d'atenció als socis de la ICHN

Dilluns i dimecres de 10.30 a 19 h. Dimarts, dijous i divendres de 9 a 18 h.
Adreça electrònica: ichn@iec.es. Adreça d'Internet: <http://www.iec.es/ichn>

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Ariadna Clavell, Josep Antoni Conesa, Guillem Chacón, Joan Estrada, Josep Germain, Joan Maluquer, Mar Olivar, Joan Pedrol, Jordi Pietx, Narcís Prat, Jordi Recasens, Llorenç Sáez i Ignasi Soriano.